
LITERATUURBESPREKING

Praten en pillen

Redactie Drs. O. Markx
Publikatie Psychiatrisch Ziekenhuis
Amsterdam 3
Van Gorcum, Assen, 1995, 92 blz.,
f 25,00, ISBN 9023229738

Het boek 'Praten en pillen' bestaat uit een bundeling van vier lezingen gehouden op een symposium van het Psychiatrisch Ziekenhuis Amsterdam op 17 maart 1994. Het tweede deel handelt over de mogelijkheden die de klinische psychotherapie bij persoonlijkheidsstoornissen kan bieden.

Ik geef u een overzicht van de acht hoofdstukken, allen geschreven door psychiaters.

Een inleiding door Drs. G.R. van den Berg beslaat het eerste hoofdstuk.

De bundel start vervolgens met een 'staccato-achtig' geschreven eerste artikel. De farmacotherapie van de psychose: mogelijkheden en grenzen (Prof. dr. F. de Jonghe).

Het artikel begint met 'de farmacotherapie van de psychose' en de behandelaar die deze therapie toepast wordt kortheidshalve de farmacotheapeut genoemd. De mogelijkheden worden door zowel therapie- als patiënt-variabelen bepaald. Aan de orde komen de grootte, stabiliteit en breedte van het antipsychotisch effect, vervolgens de toepasbaarheid, aanvaardbaarheid en verdraagzaamheid van de methode. Tenslotte besteedt men aandacht aan de bijwerkingen en de veiligheid van antipsychotica.

Er wordt geconstateerd dat de farmacotheapeut en de psychotherapeut (bedoeld wordt een grote groep hulpverleners) elkaar nodig hebben, maar helaas is de

samenwerking niet vanzelfsprekend door het ontbreken van een gemeenschappelijke taal. Immers, 'wat valt er te verwachten van een dialoog tussen een farmacotheapeut die uiteenzet dat hij de post-synaptische D2 receptoren van het mesolimbische systeem van de patiënt aan het blokkeren is en een psychotherapeut die daarop antwoordt dat hij bij dezelfde patiënt de interne object-relaties aan het doornemen is zodat deze minder aanleiding geven tot de extrojectie van maligne introjecten?

(Wat een geluk dat er nog sociaal psychiatrisch verpleegkundigen bestaan met een 'vertaalfunctie' naar de cliënt toe)

Het hoofdstuk sluit af met een duidelijk model: het steun-stress-kracht-kwetsbaarheidsmodel.

Hoofdstuk 3: Mogelijkheden en grenzen van psychosociale interventies bij psychose en schizofrenie (Dr. D. Linzen). Een verademing, dit helder geschreven artikel. Binnen het bestek van acht pagina's worden de voornaamste aandachtspunten bij de beste onderzochte psychotische ziekte (schizofrenie) weergegeven. 'De combinatie van pillen en praten met de schizofrene patiënt en met de familie, heeft een duidelijk gunstige invloed op het leven van aan schizofrenie lijdende mensen', concludeert de schrijver. Hij pleit voor meer psycho-educatie aan familieleden en hulpverleners en meent voorts dat er nog een ontbrekende schakel is, namelijk de organisatie rond de ziekte schizofrenie in alle levensfasen. Wat de schrijver hiermee bedoeld wordt niet uiteengezet.

In hoofdstuk 4: 'Psychotherapie versus farmacotherapie bij depressies', gaat de auteur, Dr. J. den Boer in op een aantal studies naar de effecten van de psychofarmaca en/of psychotherapie bij de behandeling van depressies. De slotconclusie luidt: dat (nog) niet overtuigend is aangetoond dat psychotherapie gecombineerd met antidepressiva tot een beter resultaat leidt. De auteur heeft (terecht) een kritische kanttekening: in geen enkel besproken studie is onderzocht wat de kwalitatieve verschillen zijn in de subjectieve beleving van de patiënt na therapie met medicatie dan wel psychotherapie.

Hoofdstuk 5: Wat verwacht de psychotherapeut van de farmacotherapeut? De samenwerking tussen psychotherapeut en farmacotherapeut: van gewapende vrede naar coalitiepartners, geschreven door de enige vrouwelijke auteur, Drs. S. Kool. Gestart wordt met een korte historische schets: van Descartes scheiding in lichaam en geest; de ontwikkeling van een somatisch en een psychologisch model en de golfbewegingen die nadien ontstonden; van vijandschap tot de huidige toenaderingspogingen. 'Bij de behandeling van depressies valt een gecombineerde behandeling aan te bevelen', vervolgt de schrijfster, mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden:

- kennis van elkaars behandeling
- een positieve houding ten opzichte van elkaars behandeling
- een duidelijke afbakening van verantwoordelijkheden
- zicht op de mogelijkheden en beperkingen van triadische relaties.

Deze samenvatting wordt voorafgegaan door enkele boeiend geschreven pagina's over de positieve en negatieve effecten van de psychotherapie op de

farmacotherapie (en omgekeerd). Tevens worden allerlei overdrachts- en tegenoverdrachtsreacties van zowel de patiënt als de therapeut beschreven.

Het tweede deel van het boek handelt over mogelijkheden die de klinische psychotherapie bij persoonlijkheidsstoornissen kan bieden. Dus niet over 'praten en pillen' omdat aan dit onderwerp enige jaren geleden al een symposium is gewijd, zo staat te lezen in de inleiding. Wel pech voor de lezer die niet bij dit symposium was.

Drs. E. Gans bijt de kop eraf met een gedegen artikel 'Klinische psychotherapie: over vorm, inhoud en doel'.

Ook in dit artikel wordt gewag gemaakt van het belang van gecombineerde behandelingen, zeker in het geval van vroege stoornissen. De auteur noemt het belang van verder onderzoek bij patiënten met vroege stoornissen voor specifieke psychofarmaca. Aan de 'hand' van 'Carla', een klinisch vignet, wordt tenslotte het nodige verteld over behandelvorm, inhoud, doel en setting.

Hoofdstuk 7 beschrijft (Drs. C. Schaper) in het kort 'De plaats van de farmacotherapie in de psychotherapeutische gemeenschap'. Helaas is dit artikel te kort, te hap snap om te bespreken. Wel is het taalgebruik concreet en is er sprake van een visie. Een casus wordt genoemd en een enkel woord over het vóórkomen van persoonlijkheidsstoornissen in Amsterdam, wordt vermeld.

Hoofdstuk 8: 'De grenzen van de klinische psychotherapie (Drs. P. Rijnierse).

In dit artikel geen woord over een pil, maar wel aandacht voor steun- en structureelvende aspecten binnen de

klinische psychotherapie. Klinische psychotherapie wordt nader omschreven als een van de meest complexe psychoanalytische psychotherapien, waarbij sprake is van een therapeutische relatie, techniek, proces en doel.

Hoofdstuk 9: 'Een supportief circuit (Drs. J. Jansen).

Dit slotartikel 'laat zich' moeilijk recenseren. Het gaat in op een nieuw te vormen psychotherapeutisch circuit in Amsterdam: een proces in z'n beginfase. Het belang van een behandelvisie wordt aangeduid. Tot slot worden opmerkingen gemaakt over supportieve psychotherapie op psychodynamische grondslag.

Dit wordt meer aangestipt dan uitgelegd.

Het boek is goed verzorgd, lekker dun, 92 pagina's. 'Praten en pillen' heeft een duidelijke twee-deling, dat staat ook vermeld in het redactioneel. Toch blijft het jammer, het doet onvoldoende recht aan de titel. Het is een soort gedwongen mix van klinische psychotherapie en 'praten en pillen'. Dat neemt niet weg dat er een aantal boeiende artikelen in staan, maar waarom deze niet in een vaktijdschrift geplaatst?

Godelieve van Zijl, SPV
Riagg Stad Utrecht.